

ISPARTA

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

**BAŞARISIZLIK NEDENLERİ VE OKUL MOTİVASYONU
ARAŞTIRMASI
SONUÇLARINA GÖRE
BİLİNMESİ GEREKENLER**

2020

NE ARAŞTIRDIK?

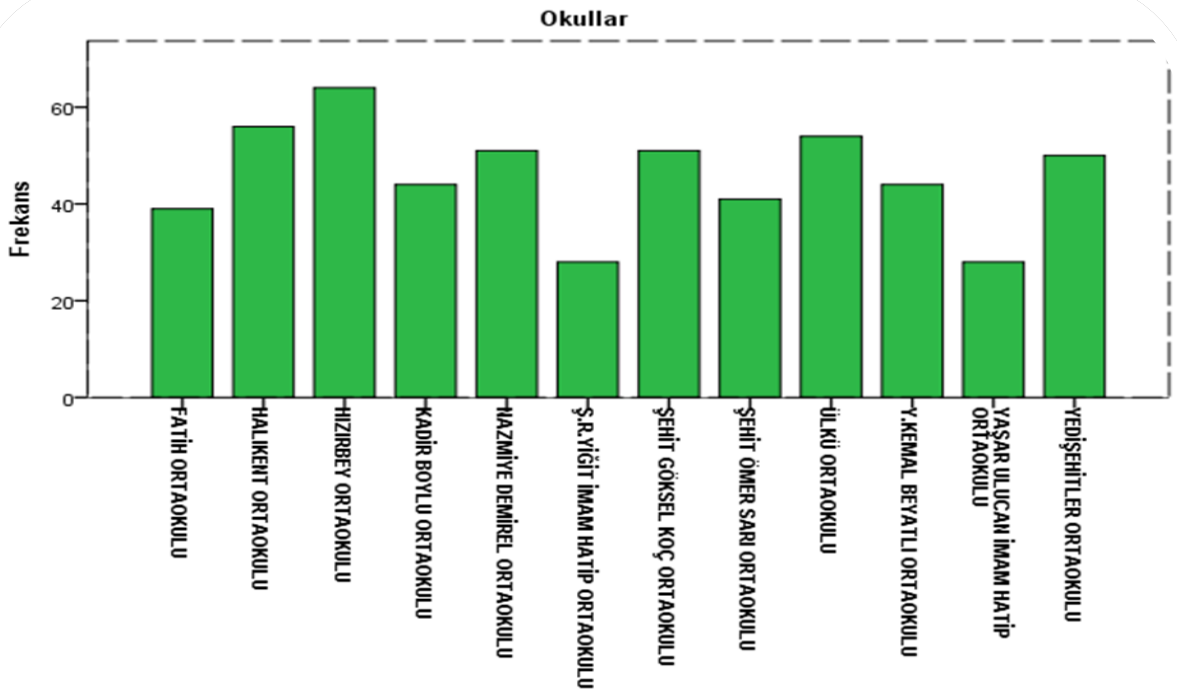

Isparta Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından yürütülen “Başarısızlık Nedenleri ve Okul Motivasyonu Araştırması” öğrencilerin olası başarısızlık nedenlerini ortaya koyabilmek ve başarı için vazgeçilmez olan motivasyon süreçlerini ayrıntılı olarak inceleyebilmek amacıyla uygulanmıştır.

NASIL ARAŞTIRDIK?

Betimsel tarama yöntemi kullanılan bu araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 Eğitim Öğretim yılında Isparta il merkezinde eğitim öğretime devam eden ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Bu kapsamda 12 farklı ortaokulda bulunan 550 öğrenci ile çalışma yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında Ortaokul Öğrencileri İçin Okul Motivasyonu Ölçeği, Okul Başarısızlık Nedenleri Ölçeği’ne ait 4 alt ölçek (Kendine güven-sinanma, derse yönelik tutumlar, ders dışı faaliyetler, geleceğe ilişkin yargı) ve Isparta RAM Rehberlik Hizmetleri Bölümü tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmaya Katılan Okullarımız

NELER BULDUK?

1- Başarısızlığının ilk nedeni "KENDİNE GÜVENSİZLİKTİR !!!"

	N	Ortalama	Standart Sapma
Geleceğe İlişkin Yargılar	550	2,37	1,19
Kendine Güven	550	2,46	0,68
Ders Dışı Faaliyetler	550	1,93	0,59
Derse Yönelik Tutumlar	550	2,27	0,74

Öğrencilerin başarısızlık nedenleri değerlendirildiğinde, en önemli sebebin kendine güven (Ort=2,46) olduğu görülmektedir. Kendine güven; öğrencilerin sınav kaygısı yaşama, dikkatsizlik yapma ve özgüven eksikliği gibi süreçlerini tanımlamaktadır.

2-Başarısızlık nedeni sınıf seviyesine göre DEĞİŞEBİLİR !!!

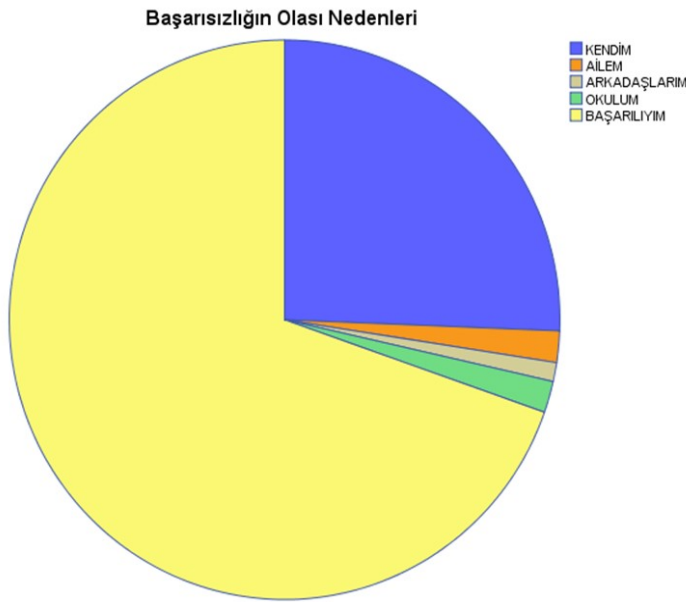
Okul başarısızlığı alt ölçeklerinden olan kendine güven ve derse yönelik tutumlar sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Özellikle kendine güven alt ölçeği incelendiğinde 7. ve 8. sınıfların 6. sınıflara göre ön planda olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle 7. sınıfların ve 8. sınıfların özgüven düzeyi 6. sınıflardan daha yüksektir. Sınıf seviyesi yükseldikçe özgüven durumunun gelişmesi okula uyumla ilgili olabilmektedir. Bu da 7. ve 8. sınıfları başarı noktasında daha avantajlı kılmaktadır.

3 - Başarısızlık Durumunda Cinsiyet Faktörü Etkilidir...

	Cinsiyet	N	Ortalama
Geleceğe İlişkin Yargılar	Kız	276	2,30
	Erkek	274	2,44
Kendine Güven	Kız	276	2,49
	Erkek	274	2,44
Ders Dışı Faaliyetler	Kız	276	1,81
	Erkek	274	2,06
Derse Yönelik Tutumlar	Kız	276	2,29
	Erkek	274	2,39

Başarısızlık nedenlerinde geleceğe ilişkin yargılar, kendine güven ve derse yönelik tutumlar cinsiyete göre değişiklik göstermezken; ders dışı faaliyetlerde erkek öğrenciler lehine farklılık olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle erkek öğrenciler, kız öğrencilere kıyasla ders dışı faaliyetlere daha çok zaman ayırmaktadır. Bu da başarısızlığı tetiklemektedir.

4 -Katılımcıların Başarı-Başarısızlığa Dair Öz Değerlendirmeleri

	Frekans	Yüzde
Kendim	141	25,6
Ailem	10	1,8
Arkadaşlarım	6	1,1
Okulum	10	1,8
Başarılıyım	383	69,6
Toplam	550	% 100

Öğrencilerin %69,6'sı (N=383) kendisini doğrudan "başarılı" gördüğü için herhangi başarısızlık nedeni ifade etmemiştir. Başarısızlık nedeni ifade eden öğrencilerin, başarısızlık durumundaki en büyük sorumluluğu yine kendilerine (%25,6) yüklemiş olmaları, sorumluluk algısı yönünden olumlu bir durumdur. %4,8 gibi düşük yüzdeli bir grup ise başarısızlık nedenleri yönünden ailesi, okulu ya da arkadaşlarını sorumlu tutmaktadır.

5 - Başarı İçin Okul Motivasyonunun Önemi Büyüktür !!!

	N	Ortalama
Hedef	550	21,35
Performans	550	18,23
Okula Bağlılık	550	15,02
Okul Motivasyonu	550	50,60

Tabloda görüldüğü üzere okul motivasyonu ve okul motivasyonunun tüm alt ölçeklerinin referans aralığının *üstünde* olduğu; diğer bir deyişle Isparta ili genelinde ortaokul öğrencilerinin hedef, eğitsel performans ve okula bağlılık alt ölçekleri ile genel okul motivasyonu (ort=50,60; referans değeri=42 üstü) yönünden yeterli seviyede yer aldıkları söylenebilir.

6 - Okul Motivasyonu Cinsiyete Göre Farklılık Göstermektedir...

	Cinsiyet	N	Ortalama
Hedef	Kız	276	22,07
	Erkek	274	20,63
Performans	Kız	276	18,79
	Erkek	274	17,67
Okula Bağlılık	Kız	276	15,85
	Erkek	274	14,19
Okul Motivasyonu	Kız	276	52,61
	Erkek	274	48,58

Okul motivasyonu ve okul motivasyonunun alt ölçekleri olan hedef, performans ve okula bağlılık düzeyleri cinsiyete göre değişiklik göstermektedir. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere kıyasla geleceğe ilişkin hedef belirleme, okula sevecek gitme ve derslere aktif katılım göstermede daha başarılı olduğu görülmektedir.

7 - Okul Motivasyonunun Sınıf Seviyesine Göre Sonucu Dikkat Çekicidir !!!

	Sınıf Düzeyi	N	Ortalama
Performans	5 sınıf	91	19,41
	6 sınıf	74	19,78
	7 sınıf	145	18,17
	8 sınıf	240	17,34
	Toplam	550	18,23
Okul Motivasyonu	5 sınıf	91	53,03
	6 sınıf	74	54,00
	7 sınıf	145	49,68
	8 sınıf	240	49,20
	Toplam	550	50,60

Hem okul motivasyonu hem de performans alt ölçeği sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Okul motivasyonu incelendiği zaman 5. ve 6. sınıfların; 7. ve 8. sınıflara kıyasla okula daha konsantre oldukları gözlenmektedir. Bu durum sınav odaklı sistemler göz önünde bulundurulduğunda başarısızlığın olası nedenlerinden olabilmektedir. Diğer bir deyişle özellikle 8. sınıflardaki motivasyon düşüklüğü sınav başarısızlığının temel nedeni olabilir.

8 - Aile Bütünlüğünün Başarıya Olumlu Etkileri Vardır...

	Anne Baba Durumu	N	Ortalama
Hedef	Anne Baba Birlikte	494	21,41
	Anne Baba Ayrı	56	20,80
Performans	Anne Baba Birlikte	494	18,24
	Anne Baba Ayrı	56	18,19
Okula Bağlılık	Anne Baba Birlikte	494	14,96
	Anne Baba Ayrı	56	15,53
Okul Motivasyonu	Anne Baba Birlikte	494	50,61
	Anne Baba Ayrı	56	50,55

Anlamlı olmasa da ortalamalara dikkat edildiğinde anne baba birliktelikte olan öğrencilerin hedef belirleme, derse yönelik performans sergileme ve okul motivasyonu sağlama açısından daha olumlu sonuçlar aldıkları gözlenmektedir. Bu da motivasyonda ailenin önemini ortaya koymaktadır.

9 - Okul Motivasyonunu Sağlamada Anne-Baba Tutumlarının Önemi Büyüktür!

Hedef, performans ve okula bağlılık ile genel okul motivasyonu ebeveynlerin aile içinde benimsedikleri tutumlara göre farklılık göstermektedir. Demokratik ortamda büyüyen, ailesi tarafından koşulsuz kabul edilen, ailesinden destek gören öğrencilerin; derslere katılma, okulda başarılı olmayı isteme, okulda geçirdiği zamandan keyif alma ve derslere kendi isteği ile çalışma gibi olumlu tutumlarının daha fazla olduğu söylenebilir.

	Anne Baba Tutumu	N	Ortalama
Hedef	Destekleyici-İlgili	447	21,68
	Eleştirel-Baskıcı	93	20,10
	Tutarsız-İlgisiz	10	18,40
	Toplam	550	21,35
Performans	Destekleyici-İlgili	447	18,75
	Eleştirel-Baskıcı	93	16,10
	Tutarsız-İlgisiz	10	15,00
	Toplam	550	18,23
Okula Bağlılık	Destekleyici-İlgili	447	15,40
	Eleştirel-Baskıcı	93	13,59
	Tutarsız-İlgisiz	10	11,50
	Toplam	550	15,02
Okul Motivasyonu	Destekleyici-İlgili	447	51,76
	Eleştirel-Baskıcı	93	46,06
	Tutarsız-İlgisiz	10	41,30
	Toplam	550	50,60

10 - Dikkat... Günlük İnternet Kullanımı Arttıkça Okul Motivasyonu Düşüyor...

	Günlük İnternet Kullanımı	N	Ortalama
Hedef	Hiç Kullanmam	50	22,78
	1-2 Saat	328	21,78
	2-4 Saat	127	20,76
	4 ve Üstü	45	18,33
	Toplam	550	21,35
Performans	Hiç Kullanmam	50	19,90
	1-2 Saat	328	18,77
	2-4 Saat	127	16,98
	4 ve Üstü	45	16,00
	Toplam	550	18,23
Okula Bağlılık	Hiç Kullanmam	50	15,92
	1-2 Saat	328	15,53
	2-4 Saat	127	14,46
	4 ve Üstü	45	11,91
	Toplam	550	15,02
Okul Motivasyonu	Hiç Kullanmam	50	54,40
	1-2 Saat	328	51,95
	2-4 Saat	127	48,35
	4 ve Üstü	45	42,95
	Toplam	550	50,60

İnternette kalma süresi ile okul motivasyonu arasında ters orantı bulunmaktadır. Yani internette kalma süresi arttıkça okul motivasyonu azalmaktadır. İnterneti kontrollü kullanmanın, okula karşı olan tutumlara etkisinin önemli olduğu; internette uzun zaman geçiren öğrencilerin okula gitme ve okul dışında ders çalışma isteği ile okulda geçirdiği zamandan keyif alma gibi konularda olumsuz etkilendiği düşünülmektedir.

11 - Destekleme-Yetiştirme Kurslarının Başarıdaki Olumlu Rolü

	Destekleme-Yetiştirme Kursuna Katılımı	N	Ortalama
Hedef	Katılıyorum	332	21,66
	Katılmıyorum	128	20,88
Performans	Katılıyorum	332	18,58
	Katılmıyorum	128	17,70
Okula Bağlılık	Katılıyorum	332	15,52
	Katılmıyorum	128	14,27
Okul	Katılıyorum	332	51,66
Motivasyonu	Katılmıyorum	128	48,99

* Araştırma Makalesinde 14. maddedir.

Destekleme yetiştirme kursları öğrenciler için bir destek mekanizması olarak hem okula olan inanca hem de devamsızlık karşısında okula olan bağlılığa olumlu katkı sunmaktadır.

12 - Aile ile Birlikte Geçirilen Zaman Okul Başarısına Olumlu Katkı Sağlamaktadır !!!

	Aile ile Sosyal Aktivitelere Katılım Sıklığı	N	Ortalama
Hedef	Hiçbir Zaman	40	18,07
	Bazen	369	21,62
	Her Zaman	141	21,56
	Toplam	550	21,35
Performans	Hiçbir Zaman	40	15,80
	Bazen	369	18,29
	Her Zaman	141	18,78
	Toplam	550	18,23
Okula Bağlılık	Hiçbir Zaman	40	12,17
	Bazen	369	15,19
	Her Zaman	141	15,39
	Toplam	550	15,02
Okul	Hiçbir Zaman	40	42,37
	Bazen	369	51,12
Motivasyonu	Her Zaman	141	51,59
	Toplam	550	50,60

Bütün değişkenler incelendiğinde ailesi ile sosyo-kültürel aktivitelere sıklıkla katılan öğrencilerin, okul motivasyonu açısından en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Buradan aile ile birlikte zaman geçirmenin, eğitim hayatına ne denli olumlu katkı sunduğu görülmektedir.

13 - Arkadaş Çevresinin Olumlu ve Destekleyici Olması Motivasyonu Arttırıyor !!!

	Algılanan Arkadaş Çevresi	N	Ortalama
Hedef	Olumlu	426	21,28
	Olumsuz	124	21,58
Performans	Olumlu	426	18,42
	Olumsuz	124	17,59
Okula Bağlılık	Olumlu	426	15,17
	Olumsuz	124	14,51
Okul Motivasyonu	Olumlu	426	50,86
	Olumsuz	124	49,70

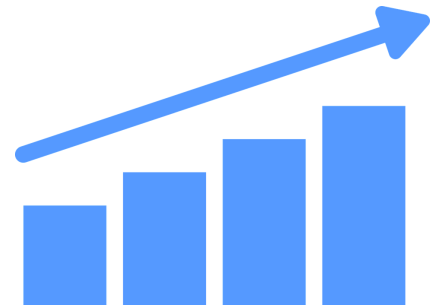
Okul motivasyonu ortalamasına dikkat edildiğinde arkadaş çevresini olumlu ve destekleyici bulan öğrencilerin motivasyon düzeyinin, olumsuz algılayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

14 - Başarının En Büyük Anahtarı GÜVENDİR !!!

	Kendini Başarılı Görme Durumu	N	Ortalama
Hedef	Başarılıyım	383	21,62
	Başarısızım	167	20,72
Performans	Başarılıyım	383	19,03
	Başarısızım	167	16,39
Okula Bağlılık	Başarılıyım	383	15,42
	Başarısızım	167	14,10
Okul Motivasyonu	Başarılıyım	383	51,96
	Başarısızım	167	47,49

Okul motivasyonu, performans ve okula bağlılık incelendiği zaman kendisini başarılı gören öğrencilerin okul motivasyon düzeyleri, derslere yönelik gayret sarf etme durumları ve okula ilişkin bağlılıkları daha yüksektir. Diğer bir deyişle başarı için gerçekçi bir özgüven algısının bulunması gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Sınava hazırlıkla ilgili bileşenlerin (hazırlık, hedef koyma, sınav kaygısıyla baş etme) 5. sınıftan itibaren oluşturulmasının akademik başarıya katkı sağlaması sebebiyle öğretmen ve ailelere önemli sorumluluklar düşmektedir. Hem okulda hem de evde bu bileşenler için farkındalık oluşturmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Cinsiyetle ilgili ortaya çıkan *‘kızların erkek öğrencilere kıyasla hem akademik başarı hem de okul motivasyonu açısından daha iyi’* olması sonucu; eğitsel başarı geliştirici çalışmalarda erkek öğrencilere ağırlık verilmesinin gerekliliğini göstermektedir.
- Araştırmaya katılan öğrenciler okul motivasyonu bazında incelendiğinde 5. ve 6. sınıfların okul motivasyonlarının 7. ve 8. sınıflara göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum liselere giriş sınavında yaşanabilecek olası başarısızlığı aydınlatıcı bir bulgudur. Çünkü sınav tarihi yaklaşan öğrencilerin motivasyon ve hazırlık süreçlerinde diğer sınıflara kıyasla daha etkin olması beklenmektedir. Bu nedenle özellikle 8. sınıflar bazında okul motivasyonu arttırmaya yönelik çalışmalara ağırlık verilmesinin gerekmektedir.
- Kendini başarılı gören öğrencilerin, okul motivasyonlarının da yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilere kendini keşfetme fırsatı sunma, yeteneklerini en iyi ölçüde kullanmasını sağlama, sorumluluk ve özgüven olgularını pekiştirici eylemler için destekleme gibi cesaretlendirici adımlar atılması yararlı görülmektedir.
- Öğretmenlerin öğrencilerin derse hazırbulunuşluğunu sağlamaları başarıyı da olumlu yönde etkilemektedir. Öğrencileri derste etkin kılan öğrenme yaşantılarının artırılması, çalışmaların heyecanlı ve ihtiyaç hissedilir hale getirilmesi ve bireysel farklılıkların dikkate alınması gibi faktörler güdülenmeyi arttırıcı faktörlerdendir. Bunları da kapsayan öğrenme ortamlarının hazırlanması gerekli ve faydalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Okul başarısını arttırmaya yönelik çalışmaların her türlü (akran koçluğu, bireysel danışmanlık sistemi, ders bazında önlemler) ile ilgili okul genelinin (öğrenci, idare, öğretmenler, yardımcı personel) dâhil edildiği kapsayıcı çalışmalar ve önleyici projeler yürütülmesi gerekmektedir.
- Velilerin öğrencileri kıyaslamak, eleştirmek yerine destekleyici tutum içinde olmaları öğrenci motivasyonunu arttırmaktadır. Bu sebeple ailelere; anne baba tutumları, ebeveynlik becerileri, gelişim dönemi özellikleri ve ergenle iletişim konularını kapsayan seminerler verilmelidir. Hatta bu seminerler aile eğitimi formatında daha uzun süreli hale getirilebilir.
- Öğrencilerin günlük internet kullanım süresi okul motivasyonunu etkilemektedir. Günlük internet kullanım süresi arttıkça okul motivasyonu düşmektedir. Bu konuda ailelerin teknolojinin kullanımını konusunda model olması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca okulda teknoloji okur-yazarlığı bilincinin verilmesi ve bu konunun TBM eğitimleri ile desteklenmesi okul motivasyonunu artırıcı etki sağlayabilir.
- Ebeveynlerin, evde internette kalma süresini denetlemesi ve süre sınırı koyması gereklidir. Ailelerin çocuklarını etkin takibi ve olumlu yönde teşviki önemli olduğu için aileler bu konuda bilgilendirilmelidir. Ayrıca aile ile birlikte sosyal aktivitelere katılmak hem sosyal gelişime hem de dolaylı yoldan entelektüel becerilerin gelişmesine katkı sağlayabilir.
- Destekleme yetiştirme kurslarının kalitesinin artırılması, kurs planlama aşamasında öğrenci ilgi ve isteklerinin göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır. Ayrıca okullarda düzenlenen sosyal, kültürel, sportif etkinliklerin sayısı ve nitelik yönünden geliştirilmesi gerekmektedir. Öğrenciler destekleme kurslarını boş zaman etkinlikleri olarak kabul etmekte; farklı içeriklere sahip kurslarla ilgili adımların atılması gerekli görmektedirler.

ISPARTA
REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

REHBERLİK HİZMETLERİ BÖLÜMÜ

Pirimehmet Mh. Gölcük Cad. No: 25 Merkez/ISPARTA

Telefon: (0246) 218 34 48

E-posta: rehberlik32@meb.gov.tr

Web: ispartaram@meb.k12.tr